

FORSVARINDUSTRIEN

Med en omsætning på 97,3 mia. EUR i 2014, 500 000 direkte beskæftigede og 1,2 mio. indirekte beskæftigede er den europæiske forsvarsindustri en betydningsfuld industrisektor. Den er kendetegnet ved økonomiske og teknologiske elementer, som spiller en vigtig rolle for Europas industrielle konkurrenceevne. Det Europæiske Forsvarsagentur, der blev oprettet i 2004, bidrager til udviklingen af denne industri. Sektoren står i øjeblikket over for visse udfordringer såsom fragmentering af markedet og faldende forsvarsbudgetter.

RETSGRUNDLAG

EU-tiltag på dette område skal baseres på artikel 352 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF), som dækker de tilfælde, hvor et tiltag skønnes nødvendigt for at nå et af Unionens mål, men ikke har nogen direkte hjemmel i EU-traktaterne. Artikel 173 danner retsgrundlag for EU's industripolitik. Imidlertid er muligheden for at anvende det indre markeds regler på markedet for forsvarsudstyr begrænset af artikel 346, stk. 1, i TEUF, ifølge hvilken »hver medlemsstat kan træffe de foranstaltninger, som den anser for nødvendige til beskyttelse af sine væsentlige sikkerhedsinteresser, og som vedrører fabrikation af eller handel med våben, ammunition og krigsmateriel«.

MÅL

Forsvarsindustrien har været vigtig for EU på grund af sine teknologiske og økonomiske politikaspekter. Den europæiske forsvarsindustri konkurrenceevne er afgørende for troværdigheden af den fremspirende fælles sikkerheds- og forsvarspolitik (FSFP). Det er vigtigt, at EU's medlemsstater samarbejder med hinanden for at bringe de politikker og praksisser, der forhindrer de europæiske forsvarsvirksomheder i at samarbejde mere effektivt, ud af verden.

RESULTATER

EU's forsvarsindustri er vigtig for den europæiske økonomi som helhed. Den skal ligesom alle andre industrielle aktiviteter stræbe efter at forbedre sin effektivitet for at give sine kunder valuta for pengene og samtidig varetage sine aktionærers interesser.

A. Baggrund

1. Forsknings- og udviklingspolitik

EU yder fortrinsvis støtte til forskning med civile formål. Dog kan nogle af de teknologiske områder, der dækkes (f.eks. materialer og informations- og kommunikationsteknologi — IKT), også bidrage til en forbedring af det forsvarsteknologiske grundlag og en styrkelse af industriens konkurrenceevne. Forsvarsindustriens behov bør derfor i muligt omfang afspejles i implementeringen af EU's forskningspolitik. På sit møde i december 2013 opfordrede Det Europæiske Råd medlemsstaterne til at øge investeringerne i programmerne for forskningssamarbejde og opfordrede også Kommissionen til sammen med Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA) at udarbejde forslag for yderligere at stimulere forskning med dobbelte anvendelsesmuligheder.

2. Eksport

I 2008 vedtog Rådet fælles holdning [2008/944/FUSP](#), der fastsætter fælles regler for kontrol med eksport af militært teknologi og -udstyr og afløser en tidligere politiske aftale, [EU's adfærdskodeks om våbeneksport](#) (1998). EU er i kraft af denne fælles holdning den eneste regionale organisation, der har vedtaget en juridisk bindende ordning for eksport af konventionelle våben. Formålet med den fælles holdning er at forbedre konvergensen mellem medlemsstaternes kontrolpolitikker for våbeneksport, idet våbeneksporten i sidste instans fortsat henhører under den nationale kompetence. EU's eksportkontrolordning er selv er underlagt bestemmelserne i forordning (EF) nr. 428/2009, som fastsætter fælles EU-regler for kontrol, en fælles EU-liste over produkter med dobbelt anvendelse og koordinering og samarbejde for at støtte en ensartet gennemførelse og håndhævelse i hele EU.

Den 30. juni 2001 offentliggjorde Kommissionen en grønbog om en fællesskabsordning for kontrol med produkter med dobbelt anvendelse med det formål at gøre status over, hvordan EU's eksportkontrolordning fungerede, og overveje, om nogle områder skulle reformeres. Dette banede vejen for vedtagelsen af en meddelelse ([COM\(2014\)0244](#)), der beskriver den langsigtede vision for EU's strategiske eksportkontrol og identificerer de konkrete politiske valgmuligheder med henblik på at modernisere eksportkontrolordningen. I september 2016 vedtog Kommissionen et forslag om at modernisere den gældende forordning (EF) nr. 428/2009 og styrke kontrollen med eksporten af produkter med dobbelt anvendelse.

B. EU's forsvarsindustripolitik

1. Mod et europæisk marked for forsvarsmateriel (EDEM)

I september 2004 forelagde Kommissionen en grønbog om offentlige indkøb af forsvarsmateriel ([COM\(2004\)0608](#)) med det formål at bidrage til, at der »efterhånden skal etableres et mere gennemskueligt og åbent fælleseuropæisk marked for forsvarsudstyr («European Defence Equipment Market», EDEM) mellem medlemsstaterne«. Grønbogen udgør en del af strategien »På vej mod en EU-politik med hensyn til forsvarsmateriel«, der blev vedtaget af Kommissionen i begyndelsen af 2003. Målet er at opnå en mere effektiv anvendelse af ressourcerne på forsvarsområdet

og at styrke den europæiske industris konkurrenceevne samt at være med til at skabe forbedringer i militærudstyr inden for europæisk sikkerheds- og forsvarspolitik.

I 2007 blev EU's medlemsstater enige om at styrke udviklingen af »det europæiske forsvars teknologiske og industrielle basis« (EDTIB) ved hjælp af en EDTIB-strategi. Opretholdelse og videreudvikling af EDTIB er et af hovedformålene med EU's forsvarsindustripolitik. I juli 2006 blev der iværksat en mellemstatslig ordning for at fremme konkurrencen på det europæiske marked for forsvarsmateriel. Denne frivillige mellemstatslige ordning er baseret på en [adfærdskodeks for offentlige indkøb af forsvarsmateriel](#) (november 2005), som underbygges af et rapporterings- og overvågningssystem, der har til formål at sikre gensidig åbenhed og ansvarlighed mellem medlemsstaterne. Et andet vigtigt element er [kodeksen for bedste praksis i forsyningskæden](#) (maj 2005).

Standardiseringen af forsvarsmateriel er af stor betydning for integrationen af nationale markeder. Der er taget skridt hertil med lanceringen af systemet European Defence Standards Reference (EDSTAR) i 2012, der afløser forgængeren, European Handbook for Defence Procurement (EHDP). EDSTAR fulgte efter etableringen af European Defence Standards Information System (EDSIS), som er en portal for mere omfattende standardisering af europæisk forsvarsmateriel med det formål at informere om materielstandarder, som skal videreudvikles eller ændres i væsentlig grad.

Kommissionen vedtog den 24. juli 2013 en meddelelse, som indeholder en handlingsplan med det formål at øge den europæiske forsvarsindustri effektivitet og konkurrenceevne, [COM\(2013\) 542](#). Initiativerne omfatter: det indre marked, industripolitik, forskning og innovation, kapacitet, rummet, energi og international handel. Med hensyn til indkøb af forsvarsmateriel bebudes oprettelsen af en markedsovervågningsmekanisme i meddelelsen.

2. Indkøb af forsvarsmateriel og overførsel af forsvarsprodukter inden for EU

Ved direktiv 2009/43/EF om overførsel af forsvarsrelaterede produkter og direktiv 2009/81/EF om indkøb på forsvars- og sikkerhedsområdet har EU indført relevante retningslinjer med henblik på at fastlægge EU-rammer på områder.

Med direktiv 2009/81/EF indførtes rimelige og gennemsigtige regler for offentlige indkøb af forsvarsmateriel, som skulle gøre det lettere for virksomheder på forsvarsområdet at få adgang til andre medlemsstaters markeder for forsvarsmateriel. Direktivet indeholder bestemmelser om udbud med forhandling med forudgående offentliggørelse som standardprocedure, hvilket vil give større fleksibilitet, specifikke bestemmelser i forbindelse med sikkerheden af følsomme oplysninger, bestemmelser om forsyningssikkerhed og specifikke bestemmelser om underentreprise. Medlemsstaterne kan imidlertid holde kontrakter på forsvars- og sikkerhedsområdet uden for direktivets anvendelsesområde, hvis dette er nødvendigt for at beskytte deres væsentlige sikkerhedsinteresser (artikel 346 i TEUF).

I direktiv 2009/43/EF om overførsel af forsvarsrelaterede produkter inden for EU forenkles og harmoniseres vilkårene og procedurerne for overførsel af sådanne produkter inden for EU. Der oprettes et fælles gennemsigtigt system med tre typer licenser: generel, global og individuel. Et andet vigtigt element i direktivet er certificering af virksomheder. Virksomheder, der vurderes som pålidelige, vil få ret til at foretage

overførsler i henhold til generelle licenser. Individuelle licenser bør være en undtagelse og bør kun anvendes i klart begrundede tilfælde.

3. Et Europæisk Forsvarsmaterielagentur

Det Europæiske Forsvarsagentur (EDA) blev oprettet den 12. juli 2004. Dets hovedfunktioner er at: udvikle forsvarskapaciteter, fremme og styrke det europæiske forsvarsmaterielsamarbejde, styrke det europæiske forsvars industrielle og teknologiske basis og skabe et europæisk marked for forsvarsmateriel, der er konkurrencedygtigt på internationalt plan, samt at styrke effektiviteten i den europæiske forsvarsforskning og -teknologi (F&U)

4. Europæisk sikkerhedsforskningsprogram

På trods af bestræbelserne på at skabe en fælles ramme for en europæisk forsvarspolitik har den europæiske forskning på forsvarsområdet som helhed været i stærk tilbagegang siden 2006. I lyset af denne ildevarslende udvikling er flere af EU's politiske organer er begyndt at reagere. Den civile EU-program for forskning og innovation, Horisont 2020 (2014-2020), er i højere grad blevet åbnet for »dual use«-projekter. En af programmets såkaldte udfordringer (»sikre samfund«) går ud på at fremme forskning til beskyttelse af Europas og dets borgeres frihed og sikkerhed. Det sigter på at samle alle sikkerhedsaktører: industrien, herunder SMV'er, forskningsorganisationer, universiteter, såvel som offentlige myndigheder, ikkestatslige organisationer og offentlige og private organisationer på sikkerhedsområdet. Slutbrugernes aktive engagement er af stor betydning. Det budget, der er afsat til »sikre samfund« for perioden 2014-2020, er på 1 700 mio. EUR, hvilket udgør 2,2 % af Horisont 2020-midlerne.

I lyset af den stigende betydning af forskning på forsvarsområdet og de nylige ændringer i Europas sikkerhedsmiljø foreslog Kommissionen i november 2016 en europæisk forsvarsfond og andre tiltag, der kan støtte medlemsstaternes mere effektive investeringer i fælles forsvarskapaciteter, styrke de europæiske borgeres sikkerhed og fremme en konkurrencedygtig og innovativ industriel basis ([den europæiske forsvarshandlingsplan — COM\(2016\) 0950](#)). I forbindelse med EU's næste flerårige finansielle ramme (2021-2027) har Kommissionen til hensigt at foreslå et dedikeret europæisk forsvarsforskningsprogram (EDRP) med et anslået budget på 500 mio. EUR pr. år.

EUROPA-PARLAMENTETS ROLLE

Parlamentet har vedtaget en række beslutninger, der vedrører forsvarsindustrien. I en [beslutning](#) vedtaget den 10. april 2002^[1] opfordrede Parlamentet til at oprette et europæisk forsvarsagentur og til at foretage standardisering på forsvarsområdet. I en [beslutning](#) om grønbogen om offentlige indkøb af forsvarsmateriel^[2] gentog Parlamentet det synspunkt, som det tidligere havde givet udtryk for i sin beslutning fra 2002, nemlig at en stærk, effektiv og bæredygtig europæisk våbenindustri samt en effektiv politik om offentlige indkøb er afgørende for udviklingen af en europæisk sikkerheds- og forsvarspolitik. I beslutningen opfordredes Kommissionen

[1]EUT C 127E af 29.5.2003, s. 582.

[2]EUT C 280E af 18.11.2006, s. 463.

også til at bestræbe sig på at bidrage til en gradvis skabelse af et fælleseuropæisk marked for forsvarsmateriel (EDEM), som skal være mere gennemsigtigt og åbent mellem medlemsstaterne. Det lykkedes desuden for Europa-Parlamentet at sikre, at dets bekymringer vedrørende den såkaldte »forsvarspakke« (direktiv 2009/43/EF og 2009/81/EF) blev afspejlet i direktivernes endeligt vedtagne tekster (bl.a. opnåelse af øget gennemsigtighed og begrænsninger i brugen af udligninger).

I sin [beslutning](#) af 22. november 2012^[3] om gennemførelsen af FSFP insisterede Parlamentet på, at opbygningen af europæisk kapacitet også bør resultere i konsolideringen af den europæiske forsvarsindustris tekniske og industrielle basis og opfordrede medlemsstaterne til at gennemføre direktiv 2009/81/EF fuldt ud med henblik på at opnå større interoperabilitet for udstyr og bekæmpe fragmentering af markedet.

Parlamentet opfordrer i sin [beslutning](#) af 21. november 2013^[4] til en styrkelse af det europæiske industrisamarbejde og understreger behovet for at støtte FSFP-missioner gennem europæisk forskning og udvikling ved hjælp af forskningsprogrammet Horisont 2020. Det opfordrer også medlemsstaterne til at forbedre gennemsigtighed og øge deres forsvarsmarkeders åbenhed, medens det understreger den specifikke karakter for offentlige indkøb på forsvarsområdet.

Parlamentet opfordrede i to beslutninger vedtaget i henholdsvis [maj 2015](#)^[5] og [april 2016](#)^[6] til en effektiv og ambitiøs europæisk udenrigs- og sikkerhedspolitik baseret på en fælles vision om centrale europæiske interesser. Det opfordrede medlemsstaterne til at definere politiske mål baseret på fælles interesser og fremførte, at en hvidbog om EU-forsvar bør vedtages på grundlag af den globale strategi. Parlamentet gik ind for udvikling af en stærk FSFP og et styrket forsvarssamarbejde mellem medlemsstaterne.

I november 2016 vedtog Europa-Parlamentet en [beslutning](#) om en europæisk forsvarsunion (EDU)^[7], hvori det foreslog, at en sådan oprettes hurtigst muligt.

Frédéric Gouardères
05/2019

[3]EUT C 419 af 16.12.2015, s. 124.

[4]EUT C 436 af 24.11.2016, s. 26.

[5]EUT C 353 af 27.9.2016, s. 74.

[6]Vedtagne tekster, [P8_TA\(2016\)0120](#).

[7]Vedtagne tekster, [P8_TA\(2016\)0435](#).

